NICHOLAS EMILIOU
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2022. február 24.[1]

C-110/21 P. sz. ügy

Universität Bremen
kontra

Európai Kutatási Végrehajtó Ügynökség (REA)

„Fellebbezés – Az Európai Unió Bírósága alapokmányának 19. cikke – Nem privilegizált felperesek képviselete közvetlen keresetek esetében – A jogi képviselő és a képviselt fél között fennálló, az uniós bíróságok előtt való képviselet képességét nyilvánvalóan veszélyeztető kapcsolatok – Egyetemi oktató általi képviselet – A fellebbező egyetem a peres eljárás tárgyát képező ügyben érintett egyetemi oktatója – A jogi képviselettel kapcsolatos hiányosság orvoslásának lehetősége – Bírósághoz fordulás joga – Korlátozások”

I. Bevezetés

1. Az Universität Bremen (Brémai Egyetem, Bréma, Németország) a Törvényszék előtt azon határozat megsemmisítését kérte, amellyel projekt finanszírozása iránti kérelmét az Európai Kutatási Végrehajtó Ügynökség (a továbbiakban: REA) elutasította. A keresetét a Törvényszék mint elfogadhatatlant elutasította, miután megállapította, hogy az egyetem jogi képviselője, a Brémai Egyetem oktatója, akire a szóban forgó projekt végrehajtása vonatkozásában konkrét felelősség hárul, nem tett eleget a nem privilegizált felperesek jogi képviselői által teljesítendő függetlenségi kötelezettségnek.[2]

2. A jelen fellebbezésben a Brémai Egyetem a Törvényszék határozatának hatályon kívül helyezését kéri, arra hivatkozva, hogy e bíróság tévesen alkalmazta a jogot azáltal, hogy alkalmazta jogi képviselőjére a függetlenségi kötelezettséget, legalábbis nem engedélyezte a felperes számára, hogy másik jogi képviselőt bízzon meg.

3. A jogi képviselők függetlenségének kérdése a Bíróság vagy a Törvényszék előtti eljárásokban nem új keletű. A függetlenségi kötelezettséget az uniós bíróságok ítélkezési gyakorlatukban úgy alakították ki, hogy az az előttük eljáró *ügyvédekre* alkalmazandó. Ebben az összefüggésben a

[1] Eredeti nyelv: angol.

[2] 2020. december 16-i Universität Bremen kontra REA végzés (T-660/19, nem tették közzé, EU:T:2020:633; a továbbiakban: a megtámadott végzés).

Bíróság nemrégiben pontosította, hogy az ügyvédre háruló függetlenségi kötelezettség azt követeli meg, hogy ne álljanak fenn a képviselt féllel olyan kapcsolatai, amelyek *nyilvánvalóan veszélyeztetik* az ügyvéd azon képességét, hogy a felperes legfőbb érdekeit szolgálva járjon el.[3]

4. A megtámadott végzésben a Törvényszék a függetlenség kötelezettségét egy *egyetemi oktatóra* alkalmazta. Szűken értelmezve a jelen ügy arra a kérdésre vonatkozik, hogy egy egyetemi oktató képviselheti-e az egyetemét az uniós bíróságok előtt, különösen úgy, hogy közben a REA által elutasított projekt koordinátoraként és vezetőjeként érintett volt. Tágabb nézőpontból a jelen ügy arra hívja fel a Bíróságot, hogy ismét tisztázza a nem privilegizált felperesek uniós bíróságok előtti kötelező jogi képviseletéhez fűződő korlátokat.

II. Jogi háttér

5. Az Európai Unió Bírósága alapokmányának (a továbbiakban: alapokmány) 19. cikke a következőt írja elő:

„A tagállamokat és az uniós intézményeket a Bíróság előtt esetenként kinevezett meghatalmazott képviseli; a meghatalmazottat tanácsadó vagy ügyvéd segítheti.

[…]

A többi felet ügyvédnek kell képviselnie.

A felet a Bíróság előtt csak olyan ügyvéd képviselheti vagy segítheti, aki valamely tagállam bírósága előtt vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás más részes államának bírósága előtt eljárni jogosult.

[….]

A Bíróság az eljárási szabályzatban megállapított feltételek szerint az előtte megjelenő tanácsadókkal és ügyvédekkel szemben a rendszerint a bíróságoknak biztosított jogokkal rendelkezik.

Azok az egyetemi vagy főiskolai oktatók, akik olyan tagállam állampolgárai, amelynek joga lehetővé teszi számukra, hogy bíróság előtt eljárjanak, a Bíróság előtt ugyanolyan jogokkal rendelkeznek, mint amelyeket e cikk az ügyvédeknek biztosít.”

6. Az alapokmány 21. cikkének második bekezdése szerint „[a] keresetlevélhez adott esetben csatolni kell azt a jogi aktust, amelynek megsemmisítését a Bíróságtól kérik, vagy – az Európai Unió működéséről szóló szerződés 265. cikkében említett körülmények fennállta esetén – egy arra az időpontra vonatkozó okirati bizonyítékot, amikor az intézményt a hivatkozott cikk értelmében felkérték, hogy járjon el. Ha ezeket az okmányokat nem csatolták a keresetlevélhez, a hivatalvezető felkéri az érintett felet arra, hogy azokat ésszerű határidőn belül nyújtsa be, de a fél jogai akkor sem évülnek el, ha ezeket az okmányokat az eljárás megindítására nyitva álló határidő letelte után nyújtja be.”

[3] 2020. február 4-i Uniwersytet Wrocławski és Lengyelország kontra REA ítélet (C-515/17 P és C-561/17 P, EU:C:2020:73, 64. pont) (a továbbiakban: Uniwersytet Wrocławski ítélet).

7. Az alapokmány 53. cikke szerint „[a] Törvényszék előtti eljárásra ezen alapokmány III. címe az irányadó […]”. E cím az alapokmány 19. cikkét is magában foglalja.

8. A Törvényszék eljárási szabályzatának a „Kötelező képviseletre” vonatkozó 51. cikke a következőképpen szól:

„(1) A feleket az alapokmány 19. cikkében meghatározott feltételek mellett meghatalmazottnak vagy ügyvédnek kell képviselnie.

(2) A felet képviselő vagy segítő ügyvéd köteles igazolást benyújtani a Hivatalhoz arról, hogy jogosult eljárni valamely tagállam bírósága, illetve az EGT-megállapodás valamely más részes államának bírósága előtt.

(3) Ha az ügyvéd által képviselt fél a magánjog hatálya alá tartozó jogi személy, az ügyvéd köteles az e jogi személy által kiállított meghatalmazást benyújtani a Hivatalhoz.

(4) A (2) és a (3) bekezdés szerinti dokumentumok benyújtásának elmulasztása esetén a hivatalvezető az érintett fél számára ezek benyújtására észszerű határidőt állapít meg. Ha az érintett fél az előírt határidőn belül elmulasztja e dokumentumok benyújtását, a Törvényszék határoz arról, hogy ezen alakiságok be nem tartása miatt a keresetlevél vagy a beadvány alaki okból elfogadhatatlan-e.”

9. Törvényszék eljárási szabályzata III. címe 1. fejezetének 2. szakasza „A felek képviselőinek jogai és kötelezettségei” kérdését szabályozza. Ebbe a szakaszba tartozik az 52. és az 53. cikk is.

10. A Törvényszék eljárási szabályzatának 55. cikke „Az eljárásból való kizárásról” rendelkezik. A következőképpen szól:

„(1) Ha a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy a meghatalmazottnak, a tanácsadónak vagy az ügyvédnek a Törvényszékkel, az elnökkel, valamelyik bíróval vagy a hivatalvezetővel szemben tanúsított magatartása sérti a Törvényszék tekintélyét vagy a gondos igazságszolgáltatás követelményeit, illetve ha e meghatalmazott, tanácsadó vagy ügyvéd a feladatai ellátásának céljára biztosított jogaival visszaél, erről értesíti az érintettet. A Törvényszék tájékoztathatja erről az érintett tekintetében illetékes hatóságokat. Az érintettnek megküldik az e hatóságoknak címzett levél másolatát.

(2) Ugyanezen indokok alapján a Törvényszék az érintett meghallgatását követően indokolt végzéssel az eljárás során bármikor kizárhatja a meghatalmazottat, a tanácsadót vagy az ügyvédet az eljárásból. Ez a végzés azonnal végrehajtható.

(3) Ha a meghatalmazottat, a tanácsadót vagy az ügyvédet kizárják az eljárásból, az eljárást az elnök által meghatározott időtartamra fel kell függeszteni, hogy az érintett fél másik meghatalmazottat, tanácsadót vagy ügyvédet bízhasson meg.

(4) Az e cikk rendelkezései alapján hozott határozatok visszavonhatók.”

11. A Törvényszék eljárási szabályzatának 56. cikke értelmében e szabályzat III. címe 1. fejezetének 2. szakasza alkalmazandó „az alapokmány 19. cikkének hetedik bekezdése szerinti egyetemi vagy főiskolai oktatókra is alkalmazandók.”

III. A megtámadott végzés

12. 2019. szeptember 25-én a Brémai Egyetem keresetet nyújtott be a Törvényszékhez a REA 2019. július 16-i Ares(2019) 4590599. számú, a felperes H2020-SC6-Governance-2019 pályázati felhívás alapján benyújtott pályázatát elutasító határozatának (a továbbiakban: a megtámadott határozat) megsemmisítése iránt.

13. A REA elfogadhatatlansági kifogást emelt, lényegében kifejtve, hogy a fellebbező jogi képviselője nem független harmadik személy, tekintve, hogy egyetemi oktatóként a Brémai Egyetem alkalmazottja. A REA álláspontja szerint egyértelműen nem állt fenn a peres eljárás tárgyát képező ügytől való elhatárolódás, mivel a jogi képviselő készítette és nyújtotta be a vitatott finanszírozás iránti kérelmet, ő koordinálta és vezette volna a vonatkozó projektet, és ezzel összefüggésben alapvető feladatokkal bízták volna meg.

14. A Brémai Egyetem előadta, hogy jogi képviselőjének nem fűződik személyes gazdasági érdeke az ügyhöz, és semmilyen formában nem állt fenn alárendeltségi viszony közte és az egyetem között. A fellebbező kifejtette továbbá, hogy jogi képviselője az általa vállalt jogi képviseletet kiegészítő tevékenységként végezte. Ezen túlmenően a Brémai Egyetem szerint semmi nem utal arra, hogy az egyetem és jogi képviselője közötti kapcsolat nyilvánvalóan veszélyeztette volna az utóbbi képességét a fellebbező képviseletére. Az a körülmény, hogy a jogi képviselő a szóban forgó projekt koordinátora volt, csupán arról tanúskodik, hogy ugyanolyan tudományos érdeke állt fenn, mint a fellebbezőnek. A Brémai Egyetem előadta, hogy még ha jogi képviselője nem is járhatott el, az, hogy keresetét ennek közvetlen következményeként elfogadhatatlannak nyilvánították, összeegyeztethetetlen az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 47. cikkével.

15. Eljárási szabályzata 126. cikkének alkalmazásával a Törvényszék helyt adott a REA elfogadhatatlansági kifogásának, és a keresetet mint nyilvánvalóan elfogadhatatlant elutasította, mivel nem felelt meg az alapokmány 19. cikke harmadik és negyedik bekezdésének, valamint az eljárási szabályzata 51. cikke (1) bekezdésének. A Törvényszék a Brémai Egyetemet kötelezte továbbá saját költségei, valamint a REA részéről felmerült költségek viselésére.

16. A megtámadott végzésben a Törvényszék emlékeztetett az azon feltételekhez kapcsolódó ítélkezési gyakorlatra, amelyek mellett az Európai Unió bíróságai előtt ügyvédek nem privilegizált feleket képviselhetnek. Erre az ítélkezési gyakorlatra támaszkodva az alapokmány 19. cikke harmadik bekezdésének értelmében vett önálló „ügyvéd” fogalmomhoz kapcsolódó függetlenségi kötelezettségre hivatkozott, amelyet nemcsak pozitív módon (szakmai etikai szabályokra való hivatkozással) határoztak meg, hanem negatív módon is (a munkaviszony hiányával). Ismételten utalt azokra a különböző forgatókönyvekre is, amelyekben valamely jogi személy uniós bíróságok előtti képviseletét elfogadhatatlannak találták a jogi képviselő képviselt fél körében gyakorolt jelentős adminisztratív és pénzügyi hatáskörei miatt.[4]

17. A jelen ügyben a Törvényszék rámutatott, hogy a Brémai Egyetem jogi képviselője mindamellett, hogy közalkalmazotti jogviszony keretében a fellebbező alkalmazásában állt, elkészítette és benyújtotta a vitatott finanszírozás iránti kérelmet, a kapcsolódó projekt koordinátora és vezetője volt, akit ezzel összefüggésben alapvető feladatokkal bíztak meg. A Törvényszék ebből arra a következtetésre jutott, hogy jogi képviselő a perrel szoros személyes kapcsolatban állt, annak kimeneteléhez pedig közvetlen érdeke fűződött, amely veszélyezteti azon

[4] Megtámadott végzés, 18–24. pont.

képességét, hogy teljesen függetlenül, az igazságszolgáltatás érdekeit mindenekfelett szem előtt tartva megadja az ügyfél által igényelt jogi segítséget.[5] A Törvényszék hozzátette, hogy a jogi képviselő által a Brémai Egyetemen gyakorolt jelentős hatáskörök veszélyeztetik független harmadik személy jogállását és olyan kapcsolatnak minősülnek, amely nyilvánvalóan veszélyezteti e képviselő azon képességét, hogy a felperest képviselje.[6]

18. Azon érv kapcsán, amely szerint a Brémai Egyetemnek lehetőséget kellett volna adni a jogi képviseletével kapcsolatos hiányosságok orvoslására, a Törvényszék azt a megállapítást tette, hogy az ilyen hiányosság nem olyan, amely orvosolható.[7]

IV. A Bíróság előtti eljárás

19. A jelen fellebbezésben a Brémai Egyetem azt kéri Bíróságtól, hogy helyezze hatályon kívül a megtámadott végzést, utalja vissza az ügyet a Törvényszék elé érdemi határozathozatalra, állapítsa meg a szóban forgó egyetemi oktató által ellátott képviselet érvényességét, illetve másodlagosan vonja le azt a következtetést, hogy a Brémai Egyetem jogosult folytatni az eljárást az alapokmány 19. cikkének harmadik és negyedik bekezdésében meghatározott feltételeknek megfelelő ügyvéddel. A fellebbező továbbá azt kéri, hogy a Bíróság a költségek viseléséről jelenleg ne határozzon, és lényegében arra hivatkozik, hogy nem neki kell viselnie az ügyben eddig felmerült, vagy legalábbis a REA részéről felmerült költségeket. Ezenfelül előadja, hogy azt az összeget, amit a fellebbező a Törvényszék előtti eljárás keretében a REA-nak kifizetett, a fellebbezőnek vissza kell téríteni. A Brémai Egyetem felkéri továbbá a Bíróságot, hogy segítsen a két félnek egyezségre jutni.

20. Válaszában a REA azt kéri a Bíróságtól, hogy utasítsa el a fellebbezést, és a Brémai Egyetemet kötelezze mind a jelen fellebbezéssel kapcsolatos, mind a Törvényszék előtti eljárás során felmerült költségek viselésére.

21. Fellebbezésében a Brémai Egyetem két jogalapra hivatkozik, az egyik az alapokmány 19. cikkének megsértésén, a másik a Charta 47. cikkének, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJEE) 6. cikke (1) bekezdésének megsértésén alapul.

22. Fellebbezése első jogalapjával a Brémai Egyetem azt állítja, hogy a Törvényszék tévesen értelmezte az alapokmány 19. cikkét. E jogalap három fő kifogást tartalmaz, amelyek a következőképpen foglalhatók össze.

23. Először is a fellebbező lényegében arra hivatkozik, hogy állami egyetem lévén tagállamhoz tartozó szervnek, és ezért az alapokmány 19. cikke értelmében privilegizált felperesnek minősül. A fellebbező hozzáteszi, hogy mivel állami egyetem, a jogvita tárgyában jártas egyik oktatója által történő képviselet előnyt jelent.

24. Másodszor a fellebbező lényegében úgy érvel, hogy az egyetemi iktatókra nem vonatkozik az alapokmány 19. cikke harmadik bekezdésének értelmében vett önálló „ügyvéd” fogalomhoz kapcsolódó függetlenségi kötelezettség. Ennek oka, hogy az egyetemi oktatók *de lege* nyújtják az ügyvédektől egyébként megkövetelt szükséges garanciákat. A jogi képviselet nem képezi az általuk kötelezően elvégzendő tevékenységek részét, attól tehát anyagilag nem függenek. Így az

[5] Megtámadott végzés, 25. pont.

[6] Megtámadott végzés, 26. pont.

[7] Megtámadott végzés, 40. pont.

ilyen képviselet kiegészítő tevékenységnek minősül, ennek köszönhetően sokkal kevésbé valószínű, hogy összeférhetetlenség merül fel. A fellebbező ugyanakkor azzal érvel, hogy az alapokmány 19. cikkének hetedik bekezdése szerint képviseletre való jogosultságukat kizárólag a nemzeti jog szempontjából kell megítélni, ideértve az összeférhetetlenség kérdését is. A Verwaltungsgerichtsordnung (a német közigazgatási bírósági rendtartásról szóló törvény) 67. cikkére hivatkozva a fellebbező azt állítja, hogy jogi képviselője felhatalmazással rendelkezett a képviseletére, mivel nem volt kizárva semmilyen lényeges összeférhetetlenségi ok miatt, amely egyébként is csak a szakmai felelősséget, nem a képviseletre való jogosultságot vagy a kereset elfogadhatóságát érintheti.

25. Végül, amennyiben a Bíróság arra a következtetésre jutna, hogy a függetlenségi kötelezettség alkalmazandó a szóban forgó egyetemi oktatóra, a fellebbező azt állítja, hogy a Bíróságnak lehetővé kell tennie számára, hogy kivételesen képviselje a Brémai Egyetemet. Azzal érvel, hogy a fellebbező jogosult az általa támasztott jogos bizalomra hivatkozni, tekintettel az alapokmány 19. cikkének világos megfogalmazására, amely szerint alapvetően nem várható el a függetlenségi kötelezettség egyetemi oktatókra történő alkalmazása.

26. A REA válaszul kijelenti, hogy az a körülmény, hogy a Brémai Egyetem Bréma tartomány részét képezi, nem jelenti azt, hogy a Németországi Szövetségi Köztársasággal kell azonosnak tekinteni, mivel a Bíróság ítélkezési gyakorlata kizárja, hogy a régiókat privilegizált felperesnek tekintsék.

27. A REA továbbá azt állítja, hogy az egyetemi oktatók nem élveznek semmilyen kiváltságot az ügyvédekhez képest. A Brémai Egyetem érvei figyelmen kívül hagyják azt a tényt, hogy az alapokmány 19. cikkének első és második bekezdése értelmében csak a privilegizált felpereseket képviselhetik saját alkalmazottaik vagy tisztségviselőik.

28. A REA ezzel összefügésben előadja, hogy az alapokmány 19. cikkének harmadik bekezdése alapján kialakított ítélkezési gyakorlat vonatkozik az egyetemi oktatókra, akik az uniós bíróságok előtt eljárva az ügyvédekkel azonos helyzetben vannak. Így a nemzeti jognak való megfelelés nem elégséges feltétel azon következtetés levonásához, hogy egy bizonyos egyetemi oktató képviselhet egy adott felet e bíróságok előtt, mert egy egyetemi oktatónk ugyanolyan módon függetlennek kell lennie, ahogyan egy ügyvédnek. Ezenkívül nem bír jelentőséggel az a körülmény, hogy a szóban forgó egyetemi oktató nem függ anyagilag a jogi képviselettől, mivel a Törvényszék megállapította, hogy személyesen érintett a projektben.

29. A REA szerint továbbá a szóban forgó jogi képviselő német jog szerinti eljárási képessége mellett felhozott érvek irreleváns ténybeli elemek, amelyeket első ízben a fellebbezés szakaszában terjesztettek elő.

30. Végül a REA úgy véli, hogy a Brémai Egyetem nem hivatkozhat a jogos bizalomra, mert nem bizonyította olyan kivételes körülmények fennállását, amelyek mellett ez a védelem alkalmazandó.

31. A fellebbezés második, másodlagosan előadott jogalapjával a Brémai Egyetem azt állítja, hogy a Törvényszék megsértette a Charta 47. cikkében és az EEJE 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt meghallgatáshoz való jogát, amikor nem értesítette arról, hogy jogi képviseletének állítólagos hibája a kereset elfogadhatatlanságához fog vezetni, és amikor nem adott lehetőséget a fellebbezőnek arra, hogy másik jogi képviselőt bízzon meg. A fellebbező szerint a Törvényszéknek nem csupán eljárási szabályzata fényében kellett volna megvizsgálnia a kérdést, hanem a meghallgatáshoz való alapvető jogot is kellően figyelembe kellett volna vennie. Ebben az

összefüggésben a fellebbező Bobek főtanácsnok Uniwersytet Wrocławski és Lengyelország kontra REA egyesített ügyekre vonatkozó indítványára hivatkozik. [8]

32. A Brémai Egyetem hozzáteszi, hogy a kereset megfelelő jogi képviselet hiánya miatt történő elfogadhatatlannak nyilvánítása sérti az arányosság elvét, mivel a gondos igazságszolgáltatás célja kevésbé korlátozó eszközökkel is elérhető. A Brémai Egyetem rámutat e döntés hátrányos hatásaira mind a fellebbezőre, mind jogi képviselőjére nézve. Állítása szerint kötelezték a REA 12 000 euró összegű költségeinek megfizetésére, miközben jogi képviselője az egyetem részéről felmerülő visszkereseti igényt kockáztat.

33. Végül a fellebbező azzal érvel, hogy ha nem jogosult az alapokmány 19. cikke hetedik bekezdésének szövegére alapozott jogos bizalmára hivatkozni, a jogállamiság elve megköveteli, hogy a fellebbezőt figyelmeztessék arra, hogy e rendelkezést a szövegével ellentétesen értelmezik, továbbá lehetősége legyen a függetlenségi kötelezettségnek megfelelő ügyvéddel folytatni az eljárást, aki.

34. Válaszában a REA vitatja a Charta 47. cikkének és az EEJE 6. cikke (1) bekezdésének állítólagos megsértését. Állítása szerint a Törvényszék arra a következtetésre jutott, hogy nem szükséges a fellebbező figyelmeztetése, mert a jogi képviselet kérdéses hiányossága nem orvosolható. A REA szerint ez tehát kizárja a hatékony jogorvoslathoz való jog megsértését.

35. A REA továbbá azzal érvel, hogy a Brémai Egyetem nem bizonyította, hogy a szóban forgó korlátozás nem jogszerű célt szolgálna, aránytalan lenne vagy a hatékony jogorvoslathoz való jog lényeges tartalmát érintené.

V. Elemzés

36. A Brémai Egyetem által előadott, a fenti 19. pontban összefoglalt jogalapok tekintetében megjegyzem, hogy az alapokmány 61. cikke szerint a Bíróság fellebbezés elbírálásakor, ha a fellebbezés megalapozott, gyakorolhatja hatáskörét a vonatkozó döntés hatályon kívül helyezése és az ügy Törvényszékhez való visszautalása útján vagy, ha a per állása megengedi, az ügyet maga a Bíróság is érdemben eldöntheti. Amint a REA helyesen kifejtette, a Bíróság nem hozhat a fellebbező által jogi képviselete vonatkozásában kért megállapítási ítéletet. Ami a fellebbező egyezség elősegítésére vonatkozó igényét illeti – nem érintve annak kérdését, hogy ennek kapcsán a Bíróság dönthet-e –, [9] megjegyzem, hogy a REA mindenképpen elutasítja, hogy ilyen egyezség létrejött volna. Ennek megfelelően az értékelésnek a megtámadott végzés megsemmisítésére irányuló jogalapra kell összpontosítania.

37. Emlékeztetek arra, hogy a fellebbezés első jogalapjával a Brémai Egyetem lényegében előadja, hogy a Törvényszék helytelenül értelmezte az alapokmány 19. cikkét. A fellebbezés második jogalapjával Charta 47. cikkében foglalt bírósághoz fordulás jogának megsértésére hivatkozik.

38. A jelen indítványban kifejtett okok miatt úgy vélem, hogy a fellebbezés első jogalapja részben megalapozott. A megtámadott végzésben ugyanis a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor nem értelmezte helyesen a függetlenségi kötelezettséget, amelynek az uniós bíróságok

[8] Bobek főtanácsnok Uniwersytet Wrocławski és Lengyelország kontra REA egyesített ügyekre vonatkozó indítványa (C-515/17 P és C-561/17 P, EU:C:2019:774; a továbbiakban: az Uniwersytet Wrocławski ügyre vonatkozó indítvány).

[9] Lásd analógia útján: 2019. július 11-i Bizottság kontra Olaszország (Saját források – Vámtartozás beszedése) ítélet (C-304/18, nem tették közzé, EU:C:2019:601, 75. pont).

előtt eljáró jogi képviselőknek meg kell felelniük (A). Ha a Bíróság e kérdésben nem értene egyet és áttérne a fellebbezés második jogalapjának vizsgálatára, véleményem szerint az a jogalap szintén megalapozott. A kereset elfogadhatatlannak nyilvánítása azon megállapítás automatikus következményeként, hogy a jogi képviselet nem felelt meg az alapokmány 19. cikkében foglalt követelményeknek, az ezen bíróságokhoz fordulás joga korlátozásának minősül, amely az arányosság vizsgálata során nem állja meg a helyét (B).

A. A fellebbezés első jogalapja: az alapokmány 19. cikkének állítólagos téves értelmezése

39. A fellebbezés első jogalapjának vizsgálatát a fellebbező azon érvével kezdem, amely szerint a fellebbezőt lényegében az alapokmány 19. cikkének értelmében privilegizált felperesnek kell tekinteni (1). Ezt követően megvizsgálom e jogalap kulcskérdését, amely a függetlenség kötelezettségének a fellebbező jogi képviselőjére való alkalmazásához kapcsolódik, és arra a következtetésre jutok, hogy bár e kötelezettség valóban vonatkozik rá, a Törvényszék helytelenül értelmezte azt (2). A teljesség kedvéért kitérek a fellebbezés első jogalapjának harmadik részére is, amely szerint a fellebbező arra kéri a Bíróságot, hogy amennyiben a szóban forgó egyetemi oktatóra alkalmazandó a függetlenség kötelezettsége (és amennyiben azt nem teljesíti), a Bíróság tegye lehetővé, hogy a jelen ügyben kivételesen képviselje a fellebbezőt (3).

1. Lehet-e a Brémai Egyetemet privilegizált felperesnek tekinteni?

40. A Brémai Egyetem azt állítja, hogy egy állami egyetem tagállami szervnek minősül, amely privilegizált felperes. Úgy értelmezem ezen érvet, hogy a szerint a fellebbező maga lényegében az alapokmány 19. cikke első bekezdésének értelmében privilegizált felperesnek tekintendő.

41. E rendelkezésből az következik, hogy a privilegizált felpereseket meghatalmazottjaik képviselhetik. Így, ha a fellebbezőt privilegizált felperesnek tekintenék, akkor nem vonatkozna rá az alapokmány 19. cikkének harmadik bekezdéséből fakadó kötelezettség, hogy „független ügyvéd” (vagy ugyanezen cikk hetedik bekezdése alapján egyetemi oktató) képviselje.

42. Azonban – amint azt a REA megjegyzi –, még ha megállapítást nyerne is, hogy a Brémai Egyetem Bréma tartomány részét képezi, ez nem tenné lehetővé, hogy privilegizált felperesnek tekintsék, mivel a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatával összhangban a nemzeti szint alatti szervek nem tekinthetők privilegizált felperesnek,[10] ezért vonatkozik rájuk a kötelező képviselet.[11]

43. Következésképpen úgy vélem, hogy a fellebbezés első jogalapjának első része nyilvánvalóan megalapozatlan.

2. A függetlenség kötelezettségének alkalmazhatósága és terjedelme

44. A fellebbezés első jogalapjának lényegével kapcsolatban emlékeztetek a Bíróság által az Uniwersytet Wrocławski ítéletben adott magyarázatokra arra a helyzetre vonatkozóan, amely esetén úgy lehet tekinteni, hogy a nem privilegizált felperesek ügyvéd általi képviselete nem felel

[10] Lásd: 2020. december 3-i Région de Bruxelles-Capitale kontra Bizottság ítélet (C-352/19 P, EU:C:2020:978, 18. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[11] Lásd: a Bíróság 2008. február 20-i Comunidad Autónoma de Valencia – Generalidad Valenciana kontra Bizottság végzése (C-363/06 P, nem tették közzé, EU:C:2008:99); a Törvényszék 2016. november 14-i Dimos Athinaion kontra Bizottság végzése (T-360/16, nem tették közzé, EU:T:2016:694).

meg az alapokmány 19. cikkének harmadik bekezdéséből fakadó függetlenségi kötelezettségnek (a). Amennyiben e kötelezettség célja a gondos igazságszolgáltatás megőrzése és mindenekelőtt a képviselt felek érdekei tiszteletben tartásának garantálása, arra a következtetésre jutok, hogy amint azt a Törvényszék a megtámadott végzésben kimondta, e kötelezettséget a nem privilegizált felperesek ugyanezen rendelkezés hetedik bekezdése szerinti egyetemi oktató általi képviseletére is alkalmazni kell (b). Ezt követően megjegyzem, hogy azon helyzeteket, amelyekben a felperes jogi képviselőjének megválasztását korlátozni kell, – amint azt a Bíróság megállapította – azokra a *nyilvánvaló* esetekre kell szorítani, amelyekben a jogi képviselet *hátrányosan hat* a képviselt fél érdekeire (c). Ezen a ponton arra a következtetésre jutok, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta ezt a feltételt a megtámadott végzésre (d).

a) Az Uniwersytet Wrocławski ítélet

45. Az Uniwersytet Wrocławski ítélet az alapokmány 19. cikke harmadik és negyedik bekezdésének értelmezésére vonatkozó ítélkezési gyakorlat meglehetősen hosszú sorából következik, amely meghatározza a nem privilegizált felpereseknek az uniós bíróságok előtti „ügyvéd” általi képviseletének kötelezettségét. [12]

46. Ezen esetjogból következik, hogy az ilyen „ügyvédnek” két feltételnek kell megfelelnie. Egyfelől az alapokmány 19. cikkének negyedik bekezdése alapján olyannak kell lennie, „aki valamely tagállam bírósága előtt […] eljárni jogosult”. E feltétel teljesülését a nemzeti jog fényében kell ellenőrizni. Másfelől az alapokmány 19. cikkének harmadik bekezdésében szereplő „ügyvéd” fogalmát az uniós jog önálló, a függetlenség kötelezettségét magában foglaló fogalmaként kell értelmezni, amint arra a Törvényszék helyesen emlékeztetett a megtámadott végzésben. [13]

47. A függetlenség kötelezettsége először az uniós bíróságok ítélkezési gyakorlatában merült fel az ügyvédi titok védelme terjedelmének meghatározása, és – ugyanezen okból – a Bizottság által lefoglalt, e titoktartás hatálya alá tartozó dokumentumok azonosítása végett. [14] Ezt a későbbiekben átültették az alapokmány 19. cikkének összefüggésébe a nem privilegizált felperesek jogi képviseletének, illetve keresete elfogadhatóságának megítélése érdekében. [15]

48. Az Uniwersytet Wrocławski ügyben hozott ítéletében a Bíróság tisztázta az uniós bíróságok által annak megítélése végett elvégzendő vizsgálat terjedelmét, hogy egy adott jogi képviselő eleget tesz-e a függetlenség kötelezettségének.

49. Míg a Bíróság ebben az összefüggésben emlékeztetett korábbi ítélkezés gyakorlatára, amely szerint az ügyvéd függetlenségi kötelezettsége lényegében kizárja annak lehetőségét, hogy a nem privilegizált felpereseket hozzájuk egy bizonyos módon kötődő ügyvéd képviselje, hozzátette, hogy az ügyvéd függetlensége nem azt jelenti, hogy az ügyvédnek „semmiféle kapcsolata nem

[12] Ez a kötelezettség nem alkalmazandó az előzetes döntéshozatali eljárásban a Bíróság eljárási szabályzata 97. cikkének (3) bekezdése alapján.

[13] Megtámadott végzés, 18. és 19. pont. Lásd még: Uniwersytet Wrocławski ítélet 55–57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

[14] 1982. május18-i AM&S Europe kontra Bizottság ítélet (155/79, EU:C:1982:157); 2010. szeptember 14-i Akzo Nobel Chemicals és Akcros Chemicals kontra Bizottság ítélet (C-550/07 P, EU:C:2010:512).

[15] Az ítélkezési gyakorlatban alkalmazott különböző megközelítések az Uniwersytet Wrocławski ügyre vonatkozó indítvány 37. pontjában és az azt követő pontokban kerültek elemzésre.

lehet" az ügyfelével, hanem azt, hogy olyan kapcsolatok nem állhatnak fenn, „amelyek nyilvánvalóan veszélyeztetik az ügyvéd azon képességét, hogy ügyfelének érdekeit a legjobban szolgálva lássa el ügyfelének védelmét". [16]

50. Ezen az alapon a Bíróság az Uniwersytet Wrocławski ítéletben arra a következtetésre jutott, hogy a Törvényszék azon ügyben hozott döntésével ellentétben [17] e veszély nem volt nyilvánvaló akkor, amikor a fellebbezőt olyan ügyvéd képviselte, aki oktatási tevékenységre irányuló szerződés alapján szintén előadásokat tartott azon az egyetemen. Ebben a vonatkozásban a Bíróság hangsúlyozta, hogy ez a jogi képviselő nem alárendeltségi viszony keretében képviselte a wrocławi egyetemet. [18]

b) Vonatkozik-e a függetlenség kötelezettsége az egyetemi oktatókra?

51. A fellebbezés első jogalapjának keretében felhozott érvek értékeléséhez meg kell vizsgálni, hogy az alapokmány 19. cikkének harmadik bekezdése értelmében vett „*ügyvéd*" fogalmára vonatkozó ítélkezési gyakorlatban kirajzolódó függetlenségi kötelezettség vonatkozik-e az *egyetemi oktatókra* is, akiknek a bíróság előtti eljáráshoz való jogára ugyanezen rendelkezés hetedik bekezdése irányadó.

52. Míg a REA érvei szerint a függetlenség kötelezettsége a jogi képviselőként eljáró egyetemi oktatókra is vonatkozik, addig a Brémai Egyetem ezt vitatja és állítása szerint az uniós bíróságok előtti képviseletre való jogosultságot az egyetemi oktatókat illetően kizárólag a nemzeti jogra történő hivatkozással kell értékelni. Lényegében azt fejti ki, hogy az egyetemi oktatók német jog szerinti különleges jogállása miatt a függetlenségre vonatkozó feltétel irreleváns

53. Ezen érv értékelése céljából fontos tisztázni, hogy mit jelent az ügyvédek függetlenségi kötelezettsége általában, és – ami ennél is fontosabb – az uniós bíróságok előtti képviselet sajátos összefüggésében.

54. A „függetlenség" kifejezést gyakran az ügyvédi hivatás mint olyan kulcsfontosságú jellemzőjeként említik. [19] Bár pontos tartalma a különböző jogrendszerekben eltérően értelmezhető, különösen attól függően, hogy az igazságszolgáltatás tágabb összefüggésében hogyan értelmezik az ügyvéd szerepét, úgy tűnik, ezen önszabályozó hivatás gyakorlása mögött meghúzódó alapvető jellemzőnek tekintik, amely hivatás megköveteli az adott szakmai normák tiszteletben tartásával történő jogi tanácsadást külső nyomástól, illetve az ügyvéd személyes érdekéből vagy harmadik személyek érdekéből fakadó részrehajlástól mentesen. [20] Általános nézet, hogy minden jogi tanácsot a képviselt fél legfőbb érdekeit szem előtt tartva kell nyújtani. [21] Ugyanakkor az ügyvéd függetlenségi kötelezettsége magában foglalja az ügyvéd esetlegesen arra vonatkozó kötelezettségét is, hogy bizonyos utasítások végrehajtását olyan körülmények között utasítása vissza, amikor azok teljesítése törvényi vagy etikai szabályokba ütközne.

[16] Uniwersytet Wrocławski ítélet, 64. pont.

[17] 2017. június 13-i Uniwersytet Wrocławski kontra REA végzés (T-137/16, nem tették közzé, EU:T:2017:407).

[18] Uniwersytet Wrocławski ítélet, 66 pont.

[19] Az Uniwersytet Wrocławski ügyre vonatkozó indítvány, 35. pont

[20] Lásd: „Charter of core principles of the European legal profession & Code of conduct for European lawyers" (az európai ügyvédek alapelveinek chartája és az európai ügyvédek etikai kódexe), Council of Bars & Law Societies of Europe (európai ügyvédi kamarák tanácsa), 2019, 12. o., 2.1. pont.

[21] Uo., 13. o., 2.7. pont. Lásd mindazonáltal: 2021. március 10-i An Bord Pleanála ítélet (C-739/19, EU:C:2021:185, a 16. ponttal együtt értelmezett 29. pont), amely kiemeli az ír bíróságok előtt eljáró ügyvédek különleges szerepét, azaz hogy „elvégezze az eljárás megfelelő lefolytatásához szükséges jogi kutatások lényegi részét", amely magában foglalhatja egyes tényezők azonosítását akkor is, „ha ezek a tényezők kedvezőtlenek lennének a szóban forgó ügyvéd által képviselt álláspontra vonatkozóan".

55. Ezek nem olyan megfontolások, amelyek az egyetemi oktatókra ilyen minőségükben történő eljárásuk során vonatkoznának, egész egyszerűen azért, mert a hivatásuk – meglehetősen egyértelmű okokból – merőben különbözik az ügyvédekétől.

56. Emiatt, ha egyetemi oktatókról van szó, csábítónak tűnhet, hogy figyelmen kívül hagyjuk a Bíróság ítélkezési gyakorlatának relevanciáját az alapokmány 19. cikkének harmadik bekezdése értelmében vett ügyvédek függetlenségi kötelezettségével kapcsolatban.

57. Véleményem szerint azonban nem ez a helyes módja a probléma megközelítésének, mert olyan körülmények között, amikor egy egyetemi oktató megjelenik az uniós bíróságok előtt, ezt nem azért teszi, hogy órát tartson, hanem azért, hogy egy ügyfelet képviseljen, akárcsak egy ügyvéd.

58. Így amint jogi képviselőként kell eljárniuk az uniós bíróságok előtt, az egyetemi oktatók helyzete megegyezik az ügyvédek helyzetével annyiban, hogy mindkettőjük szerepe ugyanaz, vagyis a nem privilegizált felek képviselete. Amint a REA előadja, ez tükröződik az alapokmány 19. cikke hetedik bekezdésének szövegében is, amely szerint az egyetemi oktatók ugyanolyan jogokkal rendelkeznek (és hozzá kell tenni, ebbe beleértendő, hogy ugyanolyan kötelezettségek terhelik őket), mint amelyek ugyanezen alapokmány 19. cikkének harmadik bekezdése értelmében vett „ügyvédeknek” ezen összefüggésben biztosítva vannak.

59. Teljes mértékben elismerem, hogy az a lehetőség, hogy egy egyetemi oktató ténylegesen jogi képviselői szerepben járhat el, a nemzeti jog szerint általa betölthető különleges jogállás kifejezését jelentheti. Talán nem túl gyakori, de a nemzeti jog valóban egyszerűsített hozzáférést biztosíthat a kamarai tagsághoz az egyetemi oktatók számára,[22] sőt, egyenesen felek képviseletének lehetőségét is biztosíthatja, mint – úgy tűnik – Németországban. A jogi képviselőként való eljárás lehetőségével kapcsolatos ilyen nemzeti jogi sajátosságok azonban nem bírnak jelentőséggel a függetlenség kötelezettségének megítélése szempontjából, amelyet a jogi képviselőknek – ideértve a nemzeti jog alapján ekként eljárni jogosult egyetemi oktatókat is – az uniós bíróságok előtt eljárva be kell tartaniuk. Amint azt már fent kijelentettem, ennek oka, hogy a függetlenség kötelezettsége az ezen bíróságok előtt ellátott feladatukhoz kapcsolódik.

60. Amint azt az alábbiakban részletesebben kifejtem, annak ellenőrzése során, hogy a szóban forgó jogi képviselő eleget tesz-e a függetlenségi kötelezettségének, az uniós bíróságok a gondos igazságszolgáltatás fenntartására és a fellebbező azon jogainak tiszteletben tartására irányuló kiegészítő és kivételes felülvizsgálatot végeznek, amelyek a Charta 47. cikkéből fakadnak. Mivel e felülvizsgálat éppen e bíróságok előtt zajló eljárásokban képviselt felek jogaira összpontosul, nem látok semmilyen elvi okot arra, hogy e felülvizsgálatot miért ne kellene elvégezni a jogi képviselőként eljáró egyetemi oktatók vonatkozásában.

61. A kulcskérdés ugyanakkor az marad, hogy mi legyen egy ilyen vizsgálat pontos terjedelme. Ez az a kérdés, amelyre most rátérek.

[22] Úgy tűnik, ez a helyzet a francia jogszabályok esetében, amelynek vizsgálatára más szemszögből kerül sor a 2020. december 17-i Onofrei ítéletben (C-218/19, EU:C:2020:1034). Lásd: Bobek főtanácsnok Conseil de l’ordre des avocats au barreau de Paris and Bâtonnier de l’ordre des avocats au barreau de Paris ügye vonatkozó indtványa, C-218/19 (EU:C:2020:716, 4. pont).

c) A nyilvánvaló veszélyeztetés vizsgálata

62. Amint azt a jelen indítvány fenti 48. pontjában megjegyeztem, az Uniwersytet Wrocławski ítéletben a Bíróság tisztázta, hogy a függetlenség kötelezettségét az olyan kapcsolatok hiányaként kell értelmezni, „amelyek nyilvánvalóan veszélyeztetik [a jogi képviselő] azon képességét, hogy ügyfelének érdekeit a legjobban szolgálva lássa el ügyfelének védelmét.” [23]

63. Valamely személy különféle károkat szenvedhet el annak eredményeképpen, hogy egy adott jogi képviselőt választ. Az Uniwersytet Wrocławski ítéletből következik, hogy az alapokmány 19. cikkének harmadik bekezdése értelmében kialakított függetlenség kötelezettségének megítélése szempontjából releváns kár nem egyszerűen bármely olyan kár, amelyet a jogi képviselő (esetlegesen rossz) kiválasztása okozhat, hanem olyan nyilvánvaló kár, amelyet a jogi képviselő és a képviselt fél között fennálló bizonyos kapcsolatok okoznak vagy okozhatnak.

64. Közelebbről a Bíróság megerősítette, hogy a függetlenség kötelezettségének nem tehetnek eleget a jogtanácsosok, [24] mivel – amint az a vonatkozó ítélkezési gyakorlatból következik – előfordulhat, hogy szakmai véleményüket „legalábbis részben, befolyásolja szakmai környezetük”. [25] Ez a forgatókönyv tehát a jogi képviselő függetlenségére vonatkozó kötelezettségnek a jelen indítvány fenti 54. pontjában említett egyik szempontját érinti, amely a bizonyos utasítások teljesítésének megtagadására vonatkozó lehetséges kötelezettséghez kötődik, amennyiben azok ellenétesek a vonatkozó törvényi vagy etikai szabályokkal. A jogi képviselők részéről fennálló párhuzamos, például munkaviszonyból eredő kötelezettségek fennállása valóban akadályozhatja a jogi képviselőt abban, hogy e kötelezettségének ténylegesen eleget tegyen, és így gyakoroljon hatást az általa nyújtott jogi tanácsadás minőségére.

65. Ezzel együtt a függetlenségi kötelezettség nem teljesítése más helyzetekben is előfordulhat. Jellemzően ez az eset áll fenn, ha a jogvita tárgyát tekintve a jogi képviselő és a képviselt fél között olyan kapcsolat van, amely a képviselt fél jogainak védelmét valójában illuzórikussá teszi, mivel a jogi képviselő által megvalósítani kívánt érdekek eltérnek az ügyfél érdekeitől.

66. Véleményem szerint ezek a megfontolások késztették a Bíróságot arra, hogy a Trasta Komecbanka ügyben [26] elutasítsa a Törvényszék által alkalmazott túlságosan engedékeny megközelítést, [27] amikor az utóbbi elfogadta az ügyvédi meghatalmazás visszavonásához fűződő, a nemzeti jog által előírt joghatásokat, jóllehet, a visszavonás a felperes bankjának felszámolójától származott, aki olyan helyzetben járt el, amelyben összeférhetetlenség állt fenn. A Bíróság rámutatott arra a körülményre, hogy a felszámolót egy olyan nemzeti szerv jelölte ki, amely részt vett a bank működési engedélyének visszavonásához, és így a bank felszámolásához vezető eljárásban. A felszámolót kijelölő nemzeti szerv és a felszámló közötti kapcsolat mérlegelését követően a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy fennáll a veszélye annak, hogy a felszámoló elkerüli a képviselt fél felszámolásához vezető jogi aktus vitatását az uniós bíróságok előtt, mivel ezen jogi aktus esetleges megsemmisítése nyomán a felszámolót felmenthetnék a tisztségéből. [28]

[23] Uniwersytet Wrocławski ítélet, 64. pont

[24] Uniwersytet Wrocławski ítélet, 63. pont.

[25] 2012. szeptember 6-i Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej kontra Bizottság ítélet (C-422/11 P és C-423/11 P, EU:C:2012:553, 25. pont; a továbbiakban: Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej ítélet).

[26] 2019. november 5-i ECB és társai kontra Trasta Komercbanka és társai ítélet (C-663/17 P, C-665/17 P és C-669/17 P, EU:C:2019:923).

[27] 2017. szeptember 12-i Fursin és társai kontra ECB végzés (T-247/16, nem tették közzé, EU:T:2017:623).

[28] 2019. november 5-i ECB és tárai kontra Trasta Komercbanka és társai ítélet (C-663/17 P, C-665/17 P és C-669/17 P, EU:C:2019:923, 60–62. pont).

67. Hasonlóképpen, amikor a Bíróság az Uniwersytet Wrocławski ítéletben a nyilvánvalóan veszélyeztető jogi képviselet fogalmára hivatkozott, olyan egyértelmű helyzetekre gondolt, amikor nem kétséges, hogy a jogi képviselő nem ügyfele legfőbb érdekeit szem előtt tartva, hanem éppen ezen érdekekkel *szemben* jár el, vagy amikor legalábbis ténylegesen más érdekeket védhet. Jellemzően ez az eset áll fenn, amikor az ügyvéd az ügyféllel fennálló kapcsolata alapján olyan helyzetben van, hogy az ügyfél kárára gazdagodhat vagy eljárása egyéb módon okoz veszteséget az ügyfélnek, vagy amikor az ügyvéd az ügyfélről szóló információkat harmadik személyek javára használhat fel. Ezzel együtt, ilyen egyértelmű forgatókönyvek hiányában az alapfeltevés az – és annak is kell lennie –, hogy az ügyvédválasztás mindenekelőtt a szerződési szabadság és bizalom kérdése.

68. Az ezzel összefüggésben szükséges különbségtétel szemléltetésére elmondható, hogy egy olyan közeli hozzátartozó általi jogi képviselet, aki történetesen ügyvéd, összeférhetetlenség miatt valószínűleg kizárt egy olyan örökösödési eljárás során, ahol mind az ügyvéd, mind a képviselt fél örökös lehet. Ezzel szemben talán nem okoz gondot egy szomszéddal, a szomszéd és a család földje közötti határvonal kijelölése tárgyában folytatott jogvitában. Egy másik példával élve, egy ügyvéd, aki egyben közeli barát is, észszerű választás lehet az örökösödési ügyben, azonban az ilyen képviselet gondot okozhat egy földterülettel kapcsolatos jogvitában, ha ez a közeli barát történetesen az érintett földterület tulajdonosa is. Végezetül egy ügyvéd, aki a képviseletet igénylő cégben kisebbségi részesedéssel rendelkezik, valószínűleg nem lehetséges választás a kisebbségi tulajdonosok kiszorítására irányuló, a cég és a kisebbségi tulajdonosok között zajló perben, míg e cég ezen ügyvéd általi képviselete valószínűleg nem okoz gondot egy harmadik személy által kezdeményezett termékfelelősségi eljárásban.

69. Noha e helyzetek megítélése az érintett nemzeti jogendszertől függően eltérő lehet, ami valamennyi esetben számít, az nem csupán a jogi képviselő és a képviselt fél közötti bizonyos kapcsolat azonosítása, hanem annak megítélése is, hogy – tekintetbe véve a jogvita tárgyát – e kapcsolat alapján arra lehet következtetni, hogy a jogi képviselő nem vagy nem szükségszerűen a képviselt fél legfőbb érdekeinek szem előtt tartásával jár el.

d) A feltételnek a jelen ügyre való alkalmazása

70. A jelen ügyre rátérve, a Törvényszék két elemre támaszkodott annak megállapítása során, hogy a fellebbező jogi képviselője nem tett eleget a függetlenség kötelezettségének. E két elem a függetlenség kötelezettségének a jelen indítvány 64. és 65. pontjában említett két különböző oldalához kapcsolódik. Egyfelől a Törvényszék a megtámadott végzés 25. pontjában rámutatott, hogy a jogi képviselő közalkalmazotti jogviszony alapján a Brémai Egyetem alkalmazásában áll (1). Másfelől a Törvényszék ugyanezen pontban lényegében rámutatott arra, hogy a jogi képviselő személyesen érintett volt a peres eljárás tárgyát képező ügyben (2).

1) A jogi képviselő egyetemi oktatói jogállása a Brémai Egyetemen

71. Amint már említésre került, a Törvényszék megállapította, hogy a fellebbező jogi képviselője közalkalmazott jogviszonyban állt a fellebbező alkalmazásában.[29] Annyiban, hogy ez a megállapítás közvetlenül követi a Bíróság Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej ítéletére történő hivatkozást, amely a megtámadott végzés előző pontjában szerepel, valamint további indoklás hiányában úgy tűnik, hogy a Törvényszék a szóban forgó egyetemi oktató helyzetét a

[29] Megtámadott végzés, 25. pont

munkaviszonyban álló ügyvédek (jogtanácsosok) kategóriája alá vonta, akik függetlenségét – amint arra már emlékeztettem – a Bíróság kizárta annak kockázata miatt, hogy szakmai véleményüket „legalábbis részben, befolyásolja szakmai környezetük” [30].

72. Függetlenül a különbségektől, amelyek a fellebbező jogi képviselője egyetemi tanérként való alkalmazásának közjogi, törvényen alapuló jellege és egy jogtanácsos alkalmazása között fennállhatnak, véleményem szerint a megtámadott végzésben a Törvényszék nem vette figyelembe azt a körülményt, amelyre a Brémai Egyetem hivatkozott előtte (és amelyet a jelen eljárásban is felhozott), azaz, hogy jogi képviselet nem szerepel a fellebbező jogi képviselőjének egyetemi oktatói minőségében ellátott feladatai között, mivel ez utóbbi a kutatásra és a tanításra korlátozódik. A Brémai Egyetem továbbá azzal érvelt, hogy a jogi képviselet ennek megfelelően nem függött össze a jogi képviselő egyetemi oktatói minőségével (amely a kutatásra és oktatásra szorítkozik), és azt bármely alárendeltségi viszonyon kívül látta el.

73. Ezért úgy értelmezem, hogy amikor vállalta a fellebbező jogi képviseletét, az érintett egyetemi oktató nem a Brémai Egyetem felé, annak egyik oktatójaként fennálló kötelezettségéből fakadóan cselekedett, hanem saját döntése alapján, amellyel egyetemi oktatói szerepén kívül vállalta e képviseletet. E tekintetben tehát helyzete alapvetően különbözik a jogtanácsosokétól olyan értelemben, hogy esetükben a jogi képviselet munkaköri leírásuk részét képezi és arról a munkáltató dönthet.

74. Ezért álláspontom szerint a jelen ügy az Uniwersytet Wrocławski ítélet alapjául szolgáló ügyben szereplő helyzethez hasonlítható. Abban az ügyben is olyan jogi képviselő szerepelt, aki órákat tartott azon az egyetemen, amelyet az uniós bíróságok előtti eljárásokban képviselt. Igaz, hogy ezeket az órákat nem főállásban, hanem oktatási tevékenységre irányuló szerződés alapján tartotta. Ugyanakkor a Bíróság a függetlenségi kötelezettség nem teljesítésének kizárásakor indoklásként azon körülményre hivatkozott, hogy a jogi képviselő „nem alárendeltségi viszony keretében látta el a wrocławi egyetem érdekeinek védelmét”. [31]

75. Összhangban azzal, amire a jelent indítvány fenti 64. pontjában rámutattam, a kulcskérdés ezzel összefüggésben valóban az, hogy a jogi képviseletet akadályozhatják-e azon kötelezettségek, amelyek a jogi képviselőt a képviselt féllel fennálló sajátos kapcsolatai folytán, például munkaszerződés alapján terhelik. Amennyiben a függetlenség kötelezettsége magában foglalja az utasítások megtagadásának kötelezettségét, ha az ilyen utasítások ellentétesek az etikai kötelezettségekkel, e függetlenség tényleges gyakorlását csorbíthatja a jogi képviselet egy bizonyos módon vagy meghatározott tartalommal való ellátására irányuló kötelezettség, amelyet például a munkáltató követel meg.

76. A Brémai Egyetem által a Törvényszék előtti eljárásban és a jelen fellebbezésben is előadott érvekből következik, hogy a szóban forgó egyetemi oktató nem a jogtanácsosaként, azaz nem jogi részlegének tagjaként, hanem olyasvalakiként járt el, akit a jogállása feljogosít arra, hogy peres feleket képviseljen és aki úgy döntött, hogy vállalja e szerepet, egyetemi oktatói pozíciójától függetlenül. Ezen érvekből az is következik, hogy a szóban forgó jogi képviselet ellátására nem alárendeltségi viszony részeként került sor, és arra a magából a jogi képviseletből eredő kötelezettségeken kívül a jogi képviselő egyéb, a fellebbező felé fennálló kötelezettségei egyébként sem voltak hatással.

[30] Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej ítélet, 25. pont

[31] Uniwersytet Wrocławski ítélet, 66. pont

2) A jogi képviselő személyes érintettsége a peres eljárás tárgyát képező ügyben

77. A második ok, amely miatt a Törvényszék a megtámadott végzésben arra a következtetésre jutott, hogy a Brémai Egyetem jogi képviselője nem tett eleget a függetlenség kötelezettségének, a vitatott projekt koordinátoraként és vezetőjeként betöltött pozíciója volt, amelynek keretében „alapvető feladatokkal bízták meg”.[32] A Törvényszék azt is hozzátette, hogy a szóban forgó egyetemi oktató készítette és nyújtotta be a kérdéses finanszírozási pályázatot. A Törvényszék álláspontja szerint ez azt jelentette, hogy e képviselőnek a peres eljárás tárgyát képező jogvita kimeneteléhez közvetlen érdeke fűződött, amely veszélyezteti azon képességét, hogy teljesen függetlenül, az igazságszolgáltatás érdekeit mindenekfelett szem előtt tartva megadja az ügyfél által igényelt jogi segítséget.[33]

78. Ezen megállapításokkal a Törvényszék a függetlenség követelményének a jelen indítvány fenti 65. pontjában tárgyalt szempontját érintette, amely ahhoz a helyzethez kötődik, amikor a jogi képviselő a képviselt fél érdekei helyett ténylegesen egyéb érdekeknek, például a saját érdekeinek a megvalósítására törekszik.

79. Úgy látom, hogy ha a megtámadott döntés megsemmisítése iránti keresetnek helyt adnak, akkor a Brémai Egyetem olyan helyzetbe kerülhet, hogy megvalósíthatja a vitatott tudományos projektet, ezenfelül jogi képviselőjének lehetősége nyílhat ennek keretében többek között a kutatócsoport vezetőjeként eljárni. Másként fogalmazva a megsemmisítés iránti kereset lehetséges sikere határozza meg, hogy a fellebbező megkaphatja-e a kérelmezett támogatást, amelyhez ugyanakkor egyetemi oktatói pozíciójában jogi képviselőjének érdeke fűződik, mivel ez határozza meg a kérdéses kutatási projekt megvalósítására és irányítására vonatkozó képességét.

80. Ez azt mutatja, hogy – amint azt maga a fellebbező is tisztázta – a jogi képviselő érdeke találkozik a fellebbező által megvalósítani kívánt érdekkel. Ezzel együtt, és a Törvényszék által a megtámadott végzésben levont következtetéssel ellentétben nem látom be, hogy – egyéb tényezők hiányában – a jogi képviselőnek a vitatott projektben való részvételéből eredő ilyen közös érdekek hogyan vezethetnek arra a következtetésre, hogy a jogi képviselet nyilvánvalóan hátrányos a Brémai Egyetem számára. Valójában semmit sem látok a jogi képviselőnek a kérdéses projektben való részvételére vonatkozó leírásban, amely arra mutatna, hogy a Brémai Egyetem képviseletével valójában saját érdekeit vagy más érdekeket igyekezett volna a fellebbező hátrányára szolgálni.

81. Elvi alapon nem zárom ki, hogy az érdekek látszólagos közössége a valóságban alapvető hiányosságot rejthet. Ezzel együtt, míg a Törvényszék a megtámadott végzés 26. pontjában megállapítja, hogy a jogi képviselő és a fellebbező közötti kapcsolat nyilvánvalóan veszélyeztethette a jogi képviselő azon képességét, hogy a fellebbező legfőbb érdekeit szolgálva járjon el, egyszerűen egyetlen olyan bizonyítékot sem hoz fel, ami alátámasztaná ezt a forgatókönyvet.

3. Sérült-e a fellebbező jogos bizalma?

82. A fellebbezés első jogalapjának harmadik részében a Brémai Egyetem úgy érvel, hogy jogi képviselőjének lehetőséget kell adni, hogy kivételesen képviselje abban az esetben, ha a Bíróság lényegében arra a következtetésre jutna, hogy a függetlenség kötelezettsége e képviselőjére alkalmazandó (amelynek értelmezésem szerint az a következménye, hogy ez utóbbi nem

[32] Megtámadott végzés, 25. pont

[33] Megtámadott végzés, 25 és 26. pont.

képviselheti a fellebbezőt a jelen ügyben). A fellebbező kifejti, hogy lehetősége kell, hogy legyen jogos bizalmára hivatkozni, amelyet az alapokmány 19. cikke hetedik bekezdésének egyértelmű szövegére alapoz, amelyből a fellebbező szerint az következik, hogy a függetlenség kötelezettsége, ahogyan azt a Bíróság ítélkezési gyakorlata kialakította, egyetemi oktatókra nem vonatkozik.

83. Véleményem szerint e jogalapnak nem szükséges túl nagy teret szentelni, tekintettel a fenti javaslatomra, amelyből az következik, hogy bár a függetlenség kötelezettsége vonatkozik az alapokmány 19. cikke hetedik bekezdésének feltételei szerint eljáró egyetemi oktatókra, annak helyes értelmezése azt jelenti, hogy a jelen ügyben a jogi képviselőnek meg kell engedni a fellebbező képviseletét.

84. Arra az esetre azonban, ha a Bíróság másként döntene, röviden, másodlagosan kifejtem annak indokait, hogy miért kell a fellebbezés első jogalapjának harmadik részét álláspontom szerint megalapozatlannak kell tekinteni.

85. Értelmezésem szerint a fellebbezés első jogalapjának ezen részével a fellebbező eltérést kér a jelen ügyben meghozandó határozat „eseti visszamenőleges hatályától”[34], illetve másként fogalmazva attól a szabálytól, amely szerint a Bíróság által az uniós jog valamely szabálya (jelen esetben az alapokmány 19. cikkének hetedik bekezdése) vonatkozásában adott értelmezés „– amennyiben szükséges – magyarázza és pontosítja e jog jelentését és terjedelmét, amely szerint azt hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna.”[35] A fellebbezés első jogalapjának harmadik részével a Brémai Egyetem a Bíróság Defrenne ügyben hozott ítéletére[36] hivatkozva valójában azzal érvel, hogy ha az alapokmány 19. cikke hetedik bekezdésének értelmezése megakadályozza, hogy jogi képviselője képviselje őt, akkor az ilyen értelmezés váratlan, ezért a jelen ügyre nem alkalmazandó (hanem inkább jövőbeli ügyekre).

86. Ezzel összefüggésben megjegyzem, hogy az uniós jog előzetes döntéshozatali eljárásban történő értelmezése során az uniós bíróságok kivételesen elfogadták határozatuk időbeli hatályának korlátozását,[37] amikor az a jogbiztonság érdekében szükséges volt, továbbá két feltétel fennállt: egyfelől, ha az érintett személy jóhiszeműen járt el, másfelől, ha az időbeli korlátozás nélkül a Bíróság határozata „súlyos zavarok kockázatához” vezetne.[38]

87. Ebben az összefüggésben egyetértek a REA-val abban, hogy a fellebbező semmilyen konkrét zavar kockázatát nem bizonyította, amely az alapokmány 19. cikke hetedik bekezdésének olyan értelmezéséből eredne, amely ténylegesen megakadályozza a szóban forgó jogi képviselőt a fellebbező képviseletében.[39] A Brémai Egyetem érvként mindössze következőket hozza fel: azt, hogy nem vizsgálták az eljárásának érdemeit, az eljárási kötelezettségek viselésének kötelezettségét, és a jogi képviselőjével szemben esetlegesen indított visszkeresetet.

88. E körülmények között úgy vélem, hogy a fellebbezés első jogalapjának harmadik részét megalapozatlannak kell tekinteni.

[34] Bobek főtanácsnok Cussens és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-251/16, EU:C:2017:648, 35. pont).

[35] Lásd például: 2017. november 22-i Cussens és társai ítélet (C-251/16, EU:C:2017:881, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[36] 1976. április 8-i Defrenne ítélet (43/75, EU:C:1976:56).

[37] Lásd például: 1976. április 8-i Defrenne ítélet (43/75, EU:C:1976:56, 72–75. pont); 1990. május 17-i Barber ítélet (C-262/88, EU:C:1990:209, 44–45. pont); 1992. július 16-i Legros és társai ítélet (C-163/90, EU:C:1992:326, 34–36. pont).

[38] Lásd például: 2015. szeptember 29-i Gmina Wrocław ítélet (C-276/14, EU:C:2015:635, 45. pont).

[39] Ilyen körülmények között nem tartom fontosnak azon kérdés elemzését, hogy a Bíróság által az előzetes döntéshozatali eljárásban az ítélet időbeli hatályának korlátozására irányuló kérelmekre válaszul alkalmazott feltétel alkalmazható-e a jelen összefüggésben.

4. A fellebbezés első jogalapjára vonatkozó következtetés

89. A fentiek fényében arra a következtetésre jutok, hogy annak megállapításával, hogy a szóban forgó jogi képviselő a Brémai Egyetemen betöltött pozíciója és a peres eljárás tárgyát képező ügyben való személyes érdekeltsége nyilvánvalóan veszélyeztette e képviselő azon képességét, hogy a fellebbezőt érdekeinek megfelelően képviselje, a Törvényszék nem értelmezte helyesen a függetlenség kötelezettségét, amelynek az uniós bíróságokon eljáró jogi képviselőknek meg kell felelniük, és ezért tévesen alkalmazta a jogot.

B. A fellebbezés második jogalapja: a függetlenség kötelezettségének való meg nem felelésből eredő eljárási következmények

90. Fellebbezésének második, másodlagosan előterjesztett jogalapjával a Brémai Egyetem lényegében előadja, hogy azok az eljárási következmények, amelyeket a Törvényszék abból a következtetésből vont le, hogy a Brémai Egyetem jogi képviselője nem tett eleget a függetlenség előírt követelményeinek, sértik a Charta 47. cikkét. [40]

91. Úgy vélem, a Bíróságnak ezzel a kérdéssel nem kell foglalkoznia, mivel – amint azt fent kifejtettem – a fellebbezés első jogalapja részben megalapozott.

92. A teljesség kedvéért azonban felvázolom, hogy véleményem szerint a Brémai Egyetem miért érvel helyesen úgy, hogy az, hogy nem kapott lehetőséget arra, hogy a Törvényszék által a megtámadott végzésben a függetlenségi kötelezettségnek meg nem felelőnek minősített jogi képviselő helyett új jogi képviselőt bízzon meg, sérti ezen egyetem jogát a bírósághoz forduláshoz, amelyet a Charta 47. cikke biztosít.

93. Ebből a célból először azt vizsgálom meg, ami álláspontom szerint ezzel összefüggésben a fő kérdés, nevezetesen a kereset automatikus elfogadhatatlanságát (1). Ezután térek rá az új ügyvéd megbízására vonatkozó jogalap járulékos kérdésére (2).

1. A kereset automatikus elfogadhatatlansága

94. Egyetértek a REA-val abban, hogy az eljárási szabályok nem szólnak az új ügyvéd megbízásának kérdéséről abban az esetben, ha az eredetileg megbízott ügyvéd nem felel meg a függetlenség kötelezettségének.

95. Az, hogy az eljárási szabályok erről nem szólnak, nem jelenti azonban azt, hogy automatikusan ellentétes volna a szabályokkal, ha a fellebbezőnek lehetőséget biztosítanának az olyan jogi képviselő lecserélésére, aki nem felel meg a függetlenség kötelezettségének. Mindenesetre a jelen ügyben a Brémai Egyetem azon érveit kell megvizsgálni, amelyek szerint a Törvényszék eljárási szabályzatának a megtámadott végzésben alkalmazott értelmezése sérti a fellebbező jogát a bírósághoz való forduláshoz.

[40] A Brémai Egyetem az EEE 6. cikke (1) bekezdésének megsértésére is hivatkozik. Amint azt a Bíróság többször megállapította, amíg az Európai Unió nem csatlakozik hozzá, ez utóbbi nem minősül az uniós jogba formálisan beépült jogi aktusnak. Ezért a megtámadott végzés bírósági felülbírálatát a Charta 47. cikkének fényében kell elvégezni. Ezzel együtt a Charta 52. cikke (3) bekezdésének értelmében, amely szerint a Chartában meghatározott, az EJEE által biztosított jogoknak megfelelő jogok tartalmának és terjedelmének az EJEE által garantált jogokéval azonosnak, ha nem kiterjedtebbnek kell lennie, kellő figyelmet kell fordítani az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésére (és az EJEE 13. cikkére is), valamint az Emberi Jogok Európai Bírósága e rendelkezésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatára.

96. Ezzel összefüggésben azzal a megjegyzéssel kezdeném, hogy a független jogi képviselő általi kötelező képviselet a kereset elfogadhatóságának egyik feltétele, és ennélfogva – ugyanezen okból – a bírósághoz fordulás jogának korlátozását jelenti.

97. Természetesen egyetértek a Törvényszékkel abban, hogy elviekben a „bírósághoz fordulás joga nem abszolút jog.”[41] E jog bármely korlátozása azonban csak akkor fogadható el, ha megfelel a Charta 52. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek.

98. E rendelkezés első mondata szerint a Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Második mondata előírja, hogy az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásukra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja.

99. Mivel e négy feltétel együttesen alkalmazandó, véleményem szerint a jelen ügyben elegendő a harmadikra és a negyedikre összpontosítani, nevezetesen az Európia Unió által elismert általános érdekű célkitűzések fennállására, valamint az arányosság elvének való megfelelelésre.

100. Az Uniwersytet Wrocławski ügyben hozott ítéletből következik, hogy a nem privilegizált felperesek képviseletének kötelezettsége két célra irányul, nevezetesen a gondos igazságszolgáltatásra és „mindenekelőtt” a fellebbező érdekeinek lehető legjobb megóvására és védelmére.[42] Bár a Bíróság ezt a megállapítást az alapokmány 19. cikkének harmadik bekezdésében foglalt feltételek mellett, ügyvéd által ellátott jogi képviselet vonatkozásában tette, nem látok semmilyen elvi indokot arra, hogy miért ne lenne alkalmazandó egy egyetemi oktató által, e rendelkezés hetedik bekezdése alapján ellátott jogi képviselettel összefüggésben. Ennek az az oka, hogy a jogi képviselet mindkét típusa a nem privilegizált felek uniós bíróságokhoz való fordulását biztosítja és teszi ténylegesen lehetővé; ezenfelül – amint azt fentebb már megjegyeztem – az egyetemi oktatók jogállását az ügyvédek jogállásával vonták egy tekintet alá.[43]

101. A gondos igazságszolgáltatás, valamint a fellebbező érdekeinek megóvásának célja bizonyos helyzetekben megkövetelheti, hogy egy adott jogi képviselő ne járjon el jogi képviselőként (vagy hagyjon fel az ilyen eljárással) olyan helyzetben, amikor valamilyen okból nincs abban a pozícióban, hogy az ügyet megfelelően kezelje vagy nem képes a képviselt fél legfőbb érdekeinek tényleges védelmére.

102. Elismerem tehát, hogy e célok elérése megkövetelheti a kereset tényleges elfogadhatatlanná nyilvánítását, még akkor is, ha ez a következmény megakadályozná, hogy ugyanazt az ügyet valaha is újra vizsgálni lehessen, mivel a megsemmisítés iránti kereset indítására vonatkozó határidők folytán egy új kereset benyújtása ténylegesen lehetetlenné válna. Ez különösen akkor fordulhat elő, ha a képviselt fél ellenzi vagy figyelmen kívül hagyja az uniós bíróságok más jogi képviselő kijelölésére vonatkozó utasítását, így jelentősen késleltetve vagy ténylegesen megakadályozva az eljárás folytatását olyan körülmények között, amikor az eredeti jogi képviselet nyilvánvalóan nem látja el a képviselt fél érdekeinek tényleges védelmét. Amennyiben a kötelező képviselet a nem privilegizált felperesek által benyújtott keresetek elfogadhatósága feltételének minősül, az elfogadhatatlanság megállapítása valóban logikus következménye e kötelezettségnek való meg nem felelésnek.

[41] Megtámadott végzés, 35. pont. Az EJEB is többször jutott hasonló megállapításra. Lásd például az EJEB 2014. február 14-i Maširević kontra Szerbia ítélete (CE:EJEE:2014:0211JUD003067108, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[42] Uniwersytet Wrocławski ítélet, 62. pont.

[43] Lásd fent, a jelen indítvány 58–60. pontját.

103. Ezzel együtt, míg a kereset elfogadhatatlanná nyilvánítása helyénvaló kezelése lehet a gondos igazságszolgáltatást vagy a felperes érdekeit veszélyeztető helyzeteknek, úgy vélem, hogy ha a kereset elfogadhatatlanságának automatikus megállapítása formájában kerül rá sor, az eredmény túllép azon, ami e két cél eléréséhez szükséges.

104. Azt, hogy ebben az összefüggésben kevésbé terhes eszközök is léteznek, alátámasztja a Törvényszék eljárási szabályzata 55. cikkének (3) bekezdésében biztosított azon lehetőség, amely szerint új jogi képviselő bízható meg, ha a Törvényszék úgy határoz, hogy az eredetileg megbízott jogi képviselőt kizárja, mert e szabályzat 55. cikkének (1) cikke értelmében magatartása „sérti a Törvényszék tekintélyét vagy a gondos igazságszolgáltatás követelményeit". Ilyen helyzetben a Törvényszék eljárási szabályzata 55. cikkének (3) bekezdése az eljárás felfüggesztését írja elő annak érdekében, hogy az érintett fél másik jogi képviselőt bízhasson meg. A szóban forgó szabály tehát lehetővé teszi az igazságszolgáltatás végett előírt feltételek védelmét az e feltételeket magatartásával aláásó jogi képviselő kizárásával, miközben fenntartja az ügy megvizsgálásának lehetőségét, kivéve, ha a felperes nem bíz meg másik jogi képviselőt.

105. A fenti elemzés alapján úgy vélem, hogy a Brémai Egyetem helyesen hivatkozik arra, hogy keresetének *automatikus* elfogadhatatlanná nyilvánítása – annak következményeként, hogy jogi képviselője felel meg a függetlenség követelményének – bírósághoz való fordulásának jogát aránytalanul korlátozza. Az túllép a szükséges mértéken, mivel a gondos igazságszolgáltatás és a fellebbező érdekeinek megóvása kevésbé terhes eszközökkel is elérhető, ha a fellebbező lehetőséget kap másik ügyvéd megbízására.

2. Az új jogi képviselő megbízását lehetővé tevő kifejezett eljárási jogalap hiányának (fel nem merülő) kérdése

106. A megtámadott végzés 40. pontjában a Törvényszék az alapokmány 21. cikkének második bekezdésére és eljárási szabályzata 51. cikkének (4) bekezdésére hivatkozott azon következtetés alátámasztására, hogy eljárási szabályai nem nyújtanak lehetőséget a fellebbezőnek új jogi képviselő megbízására, ellentétben azzal a lehetőséggel, amelyet a fent említett rendelkezések bizonyos dokumentumok benyújtása elmulasztásának orvoslására biztosítanak.

107. A fellebbező vitatja ezt a következtetést, és ennek érdekében az Uniwersytet Wrocławski ügyre vonatkozó indítványra hivatkozik, amelyben Bobek főtanácsnok analógia útján a Törvényszék eljárási szabályzata 51. cikkének (4) bekezdésére, valamint a Charta 47. cikkére támaszkodott azon érvének alátámasztására, hogy a felperesnek ebben az esetben lehetőséget kell adni azon ügyvéd lecserélésére, akiről megállapítást nyert, hogy nem tett eleget a függetlenség kötelezettségének.[44]

108. Válaszul a REA azt állítja, hogy a Törvényszék eljárási szabályzatának 51. pontja kizárólag az ügyvéd adott ügyvédi kamarai tagságát tanúsító hiányzó dokumentum kérdésére vonatkozik. Álláspontja szerint a Bobek főtanácsnok által javasolt értelmezés ellentétes a rendelkezés szövegével és a Törvényszék hatáskörén túlmutató jogszabálymódosítást tenne szükségessé.

109. Megjegyzem, hogy az olyan kifejezett szabály hiányát, amely lehetővé teszi új ügyvéd megbízását olyan helyzetben, amikor az eredeti ügyvéd nem felel meg a függetlenség kötelezettségének, megfelelő normatív vonatkozásban kell vizsgálni. A függetlenség kötelezettsége az ítélkezési gyakorlatból ered. Nem igazán meglepő tehát, hogy az alapokmány és

[44] Az Uniwersytet Wrocławski ügyre vonatkozó indítvány, 151–157. pont.

a Törvényszék eljárási szabályzatának szerzői nem illesztettek be olyan rendelkezést, amely konkrétan az annak való meg nem felelés orvoslásának lehetőségével vagy lehetetlenségével foglalkozik. E körülmények között aligha meggyőző az az érv, amely a Törvényszék eljárási szabályzatának hallgatására hivatkozik annak magyarázataként, hogy egyszerűen nincs más lehetőség, mint a kereset elfogadhatatlannak nyilvánítása.

110. Mivel az alapokmány 19. cikkének harmadik bekezdése értelmében vett „ügyvéd” függetlenségi kötelezettsége az ítélkezési gyakorlatból ered, az annak való megfelelés elmulasztására adott ideális válasz megadásának az EUMSZ 254. cikk ötödik bekezdésében előírt feltételek mellett kell történnie. E kérdésben egyetértek a REA-val.

111. Megjegyzem, hogy a Bíróság a múltban jóváhagyta a Törvényszék azon határozatát, amellyel nem biztosított lehetőséget egy nem privilegizált felperesnek új ügyvéd megbízására, amikor az eredetileg megbízott ügyvédről megállapították, hogy megsértette a függetlenség kötelezettségét.[45] Ezzel együtt ezt az elemzést a Törvényszék akkor hatályos eljárási szabályzata 44. cikkének fényében folytatták, amely alapjában véve megfelel a jelenleg hatályos eljárási szabályzat 51. cikknek. Ezzel ellentétben a jelen fellebbezésben a Bíróság arra kapott felkérést, hogy a kérdést kifejezetten a Charta 47. cikkének következményeire tekintettel vizsgálja meg.

112. E következmények vizsgálatát követően a jelen indítvány 94–105. pontjában arra a következtetésre jutottam, hogy a kereset arra tekintettel automatikusan elfogadhatatlanná történő nyilvánítása, hogy a jogi képviselő nem felel meg a függetlenségi kötelezettségnek, aránytalanul korlátozza a bírósághoz fordulás jogát. Következésképpen, és mivel az eljárási szabályokat a Charta 47. cikkének megfelelően kell értelmezni, véleményem szerint azon nem privilegizált felperesek számára, akik jogi képviselőjéről megállapítják, hogy nem felel meg a függetlenség követelményének, lehetőséget kell biztosítani új jogi képviselő megbízására.

113. E tekintetben megfelelő „kapu” található a Törvényszék eljárási szabályzata 55. cikkének (1) bekezdésével együttesen értelmezett 55. cikkének (3) bekezdésében. Ugyanis, amint fentebb megjegyeztem, e rendelkezés olyan helyzetekre irányadó, amikor a jogi képviselő elmulasztja tiszteletben tartani többek között a „gondos igazságszolgáltatás követelményeit” Valamely jogi képviselő azon döntése, hogy jogi képviseletet vállal olyan helyzetben, amikor az ilyen jogi képviselet a képviselt felet nyilvánvalóan veszélyeztetheti, az ilyen mulasztás példájának tekinthető annyiban, hogy mindkét forgatókönyv a jogi képviselő által bizonyos szakmai szabályok be nem tartására vonatkozik.

114. Így annak biztosítása érdekében, hogy a nem privilegizált felperesek ténylegesen élhessenek a bírósághoz fordulás jogával, és ameddig kifejezett jogalap biztosítására nem kerül sor e célból, azt javaslom, hogy a Törvényszék eljárási szabályzata 55. cikkének harmadik bekezdésére hivatkozva adjon lehetőséget a nem privilegizált felpereseknek új jogi képviselő megbízására, ha megállapítást nyer, hogy az eredetileg megbízott jogi képviselő nem tesz eleget a függetlenség kötelezettségének.

115. Végezetül, és amint arról már másutt szó esett,[46] a jogi képviselettel kapcsolatos változás nem jelenti azt, hogy az érintett fél új beadványokat nyújthat be. A jogi képviselettel kapcsolatos változás azt jelenti, hogy az új jogi képviselő úgy veszi át az ügyet, ahol az előző jogi képviselő hagyta, és mindegyikük vállalja a felelősséget saját teljesítményéért.

[45] 2013. szeptember 5-i ClientEarth kontra Tanács végzés (C-573/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:564, 23. pont).

[46] Az Uniwersytet Wrocławski ügyre vonatkozó indítvány, 158. pont.

3. Következtetés a fellebbezés második jogalapja vonatkozásában

116. A fentiek fényében arra a következtetésre jutok, hogy annak megállapításával, hogy eljárási szabályzata nem ad lehetőséget a fellebbezőnek új jogi képviselő megbízására, miután megállapította, hogy a fellebbező eredeti jogi képviselője nem felel meg a függetlenség kötelezettségének, a Törvényszék megsértette a fellebbező Charta 47. cikkének első bekezdésében foglalt jogát a bírósághoz forduláshoz.

VI. A fellebbezésre vonatkozó következtetés következménye

117. Az alapokmány 61. cikkének első bekezdésével összhangban, ha a fellebbezés megalapozott, a Bíróság a Törvényszék határozatát hatályon kívül helyezve, ha a per állása megengedi, az ügyet maga is érdemben eldöntheti, illetve határozathozatalra visszautalhatja a Törvényszékhez.

118. A jelen ügyben a Törvényszék nem határozott az ügy érdeméről. Ezért az ügyet vissza kell utalni a Törvényszék elé.

VII. A költségekről

119. Tekintettel a javaslatomra, hogy az ügyet a Bíróság utalja vissza a Törvényszék elé, a felek fellebbezési eljárással kapcsolatos költségeiről jelenleg nem kell határozni a Bíróság eljárási szabályzata 137. cikkével összhangban, amelyet a fellebbezési eljárásban e szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése értelmében kell alkalmazni.

VIII. Végkövetkeztetés

120. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság:

– helyezze hatályon kívül a Törvényszék 2020. december 16-i Universität Bremen kontra REA végzését (T-660/19, nem tették közzé, EU:T:2020:633),

– utalja vissza a T-660/19. sz. ügyet a Törvényszék elé,

– a költségekről ne határozzon.